

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. I. Aliquæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

nium, quid faceret casu, quo foemina gravida sit certo moraliter intra horam moritura, & cum ea decessurus quoque foetus sine Baptismo, nisi mater viva secetur? An matrem obligabit, ut se vivam partiri permittat, an non? Si non, contra est; quia aeterna salus infantis prevalet, tum ratione salutis spiritualis, tum ratione aeternitatis beate; vita temporali horarie ipsius matris: ergo mater obliganda est, ut se vivam secari permittat. Si obligabit, contra est; quia durissimum videtur, & ab omni pietate alienum obligare matrem ad tam crudelem laniationem, qua forsitan salus aeterna illius periclitatur. Ecce casus, in quo adest duplex lex charitatis, una temporalis in favorem matris contra spirituales filij vitam; altera spiritualis filij contra temporalem matris vitam. Definiat Antonius, & ante definitionem, se in morituræ mulieris statu consideret. Similiter duplex est circa milites navales opinio, una stans pro charitate spirituali contra temporalem, alia pro temporali contra spirituales: illa obligat, ut milites igne admo- to se, & navim conflagrent, ne navis, & milites fiant Infidelium præda, & hac ditetur; & ne milites vivendo inter Infideles, tot periculis salutis aeternæ expositi, & ab omnibus Christianæ Religionis medijs, & Sacramentis remoti periclitentur. Hæc obligat, ne milites se, & navim incendiant. Quid Antonius consulturus esset, si in eâ navi reperiretur, ignoro: ergo non est adeo facile, concurrente duplici lege, resolvere, quæ sit præferenda, nec semper verum est, quod præstantior, nisi reliqua sint prorsus paria, ut ego addidi.

S E C T I O VII.

Nullitas responsum, quibus satisfacere putat nostris argumentis.

S. I.

Aliqua.

S U M M A R I U M.

Salus aeterna, & moralitas actuum pendet à nostrâ cognitione, & objecto, ut est in illâ; at finis temporalis ab objecto, ut in re, n. 86. In his, quæ de necessitate medijs sunt, veritas logica, & objectum, ut est in re, est necessarium, ibid. Si omnis lex naturalis, & Divina est clara, cur non edit Summam circa Decalogum? n. 89. ad 95. Theologi aiunt, quod quia res morales ob summam varietatem sunt incerte, ideo vix tradi Tom. III.

possit regula, n. 92. Hoc autem non tantum de moralibus juris humani, sed & Divini intelligendum, ibid. Lex Divina est clara in Decalogo, est clara quoad vitandum peccata formalia, &c. n. 93. Probabilitas non excludit imprudentem timorem, n. 94. Antonius agre fert, quod nos frequenter distinguamus mortale à veniali, n. 96. Rejicio, ibid. Multiplicat in sua doctrinâ implicationes, n. 97. Aut vix esse, qui juxta nostram sententiam vivat, & à certis peccatis abstineat, econtra qui oppositam, n. 99. Quin per legem sequendi tutius, & perfectius homines non deterrent à Confessione, ibid. Rejicio, & ostendo, quod si aliqua faveret vitijs, magis faveret opposita, quam nostra, ibid. Ostendo perniciosam fore legem, & impossibilem de tutiori, & perfectiori, ibid.

Respondet 1. cap. 28. non esse difficile abstinere ab omni, quod prudenter judicari potest subiectum probabili periculo violandi Dei legem; hoc enim servatur ab omnibus in omni negotiorum genere, ut patet in Militibus, Nautis, Mercatoribus.

Sed contra, tum quia hoc sæpe difficillimum est, ut ostendi duplici adducto casu n. 86. antea, & quoties duo præcepta concurrunt, ut crebro evenit: tum quia evidens est inter spiritualia, & temporalia negotia discrimen; temporalia enim ita pendent à cognitione, ut longè plus pendeant à rebus, ut sunt in se; & ideo, si quis certò putet navim securam, mercaturam subsistentem, victoriam indubiam, cum tamen in re ea media secura non sint, certitudo moralis nil prodest, ne quis naufragio pereat, merces amittat, & victoriam: econtra salus aeterna, & actuum honestas, & meritum præcipue pendent à cognitione, seu ab objecto, ut in mente; & ideo invincibilis error, & summa probabilitas juxta omnes Fideles excusat, immò juxta Tutoristas certitudo moralis, & juxta Probabilioristas probabilitas; ergo etiam probabilitas: tum quia ex hoc, quod finis rerum terrenarum pendeat à medijs, ut in re, non ut in mente, eo ipso homines rectè utuntur medijs, quæ videntur tutiora simul, & probabiliora; immò medijs tutioribus, etsi minus probabilibus: econtra cum aeterna gloria (abstraho ab his, quæ sunt de necessitate medijs; in his enim sola veritas logica, & nulla alia utilis est) pendeat à medijs, ut in mente prudenti, hoc

Oo ij iplo

ipso nulla est necessitas, vel tutioris materialiter; cum plura talia sint damnata; vel probabilioris, quorum plura sæpe etiam damnata sunt; sed satis opinio tuta formaliter seu à peccato formali; talis autem est omnis certò probabilis, aut probabilior.

N. 87. De Charl. Respondet 2. legem naturalem nunc clariùs, nunc minùs clarè percipi, nisi ejus lux culpà nostrà obfuretur, nam *præceptum Domini lucidum*, ait David *Psal.* 18. quòd si aliquando est obscurum, Deus orandus, qui non negabit cognitionem necessariam ad vitanda peccata, & eorum pericula. Subdit, penuriam cognitionis à nobis non tribui difficultati, aut impossibilitati, sed incommodis; hæc autem cum certis etiam Dei præceptis insint, nò est, cur ob hæc deobligentur fideles à tutiori, & probabiliori; præsertim cum lex naturalis non sit gravis nature sanæ, aut per gratiam sanata, sed tantum per culpam depravatam, & ideo monemur intrare per portam angustam. Neque hinc scrupuli, tum quia sæpe quod est libertati, & naturæ depravatæ oppositum, dicitur scrupulus, cum tamen scrupulus non sit, nisi timor vanus peccati, ubi nullum est: tum quia scrupuli sequendo tutiorem tolluntur; tum quia sine scrupulo fieri non potest id, quod prudenter judicari potest peccatum; tum quia præferens suam libertatem Dei legi, quam probabilius putat non violandam, non præfert Deum suæ libertati, quia potest probabiliter judicare legem esse violandam.

N. 88. Sed contra 1. quia, cur Antonius, cui omnis lex Divina, & naturalis est clara, non edit casuum Summam circa dubia ad Decalogum pertinentia? Cur vel circa eadem præcepta tantum sibi oppositi Theologi, & SS. Patres, ut dixi *disp.* 5. *sect.* 4. Cui, si præcepta Dei adeo lucida, dixit Joannes *cap.* 1. quod Baptista venit, ut testimonium perhiberet de lumine; ergo lumen ipsum sæpe eget testimonio, seu declaratione? Immo, si lex Dei adeo clara, definiat mihi in utroque casu allato *n.* 543. quæ opinio sit sibi moraliter certa.

N. 89. Contra 2. quia Antonius nimia facilitate, & quidem contra oculos testes sæpe definit, dum ait nullum Antiquum stare pro nostris; nullum Probabilistam doctum, & pium absque animo præoccupato sententiam benignam examinasse; nullos Sanctos circa res naturales invicem contrarios; nos ob solum incommodum à sequelâ tutioris, & probabilioris deobligare. Sanè hæc gratis dicuntur; cum nos passim probemus ex unâ parte, impossibile sæpe judicium de probabilitate, immò de tutioritate, quoties stamus inter

duo præcepta, ut patet ex *n.* 543. & ex iudice, qui jacet inter præceptum charitatis obligantis, ne damnet innocentem; & iustitiæ obligantis, ut damnet probatum reum: ex altera parte probamus gravi sequi incommoda, quibus neminem subdere debemus, nisi constet ea esse digerenda, ut constat, quoties præceptum est certum.

Contra 3. quia et si operando perfectius tollatur scrupulus de obligatione, nemo tamen pro regulâ tollendi scrupulos dabit legem obligantem operati perfectius, nam daret errorem pro regulâ, seu non legem pro lege. Nego autem quòd id, quod possum prudenter judicare esse peccatum, sit peccatum, si prudenter judicem non esse. Nego etiam, quòd sequens minùs tutam certò probabilem præferat vitiosè suum commodum, & libertatem Deo, immò Deo permittenti, & non vetanti obsequitur.

Respondet 3. res morales ob summam varietatem esse plerumque incertas, & ideo certas omnino de illis regulas tradi possent. *Philosophi*, & *TT.* at ea varietas, inquit, non est in regulis juris Divini, aut naturalis, quæ certa, & immutabilia sunt, sed in mentibus hominum: nam Deus satis clare viam salutis monstravit; & licet facile fuisset suæ legis terminos apertè indicare, ut nullum superesset dubium, voluit tamen, ut in ejus lege meditaremur die ac nocte, & ejus sensum orâdo inveniremus, ut eo maius præmium assequeremur, quò maiori labore partum. Sanè probabilitas omnem excutit timorem, si enim ea satis est, ut quis tutus sit à peccato formali, cur Sancti sua opera veriti sunt? Concludit cum Divo Augustino, quòd ideo Deus nos celavit limites suæ legis, ut in virtute proficeremus.

Sed contra 1. quia sibi contradicit: vel enim sustinet, quod Theologi dicunt, nempe res morales ob maximam varietatem esse plerumque incertas, & ideo nullam prorsus certam regulam tradi posse, vel non? Si sustinet, eo ipso Theologi dicunt, quod nos; quomodo ergo dicit nullum Antiquum stare pro nobis, & omnem pro se? Rursum cur limitat eorum dictum ad res morales juris humani, non autem naturalis, & Divini, cum Theologi universaliter loquantur, immò magis de his, quàm de illo? nam plerique casus morales spectant ad virtutes morales naturales, aut supernaturales. Si non sustinet, det regulam.

Contra 2. quia ex hoc, quòd Deus salutis viam clarè ostenderit, non fit omnia esse clara, alias nulla inter Sanctos & *TT.* contradiçtio: quare via salutis clara est, tum quod

omnia, quæ sunt de necessitate medijs, itum quoad plura, quæ de necessitate præcepti; nam Decalogi præcepta plana sunt: at quoad ea, quæ obicula sunt, adhuc salutis via est clara, quoad præceptum generale parendi, & standi viris pijs, & doctis; nam homines hominibus opposita opinantibus subiecti sunt: certum enim est non peccare formaliter, qui sequitur piorum æquæ, ac Doctorum cõsilia. Demum lex Dei clara est quoad vitandum peccatum formale; adfunt enim regulæ, quibus vitetur, non quoad omne materiale, cum nec necessarium semper sit, nec possibile, ut ubique vitetur.

N. 94. Contra 3. quia si lex Dei est clara quoad omnia post orationem, sequitur, quod media pars Sanctorum contradicentium non oraverit: similiter sequitur, quod solus Antonius oraverit, non Probabiliste, quia in oppositam doctrinam, & regulam abiierunt.

Contra 4. quia certa probabilitas non tollit imprudentem saltem timorem; vereri enim quis potest, ne sit certa: deinde vel sermo est de prudenti, vel de imprudenti timore? Non de prudenti; quia repugnat, ut Sancti operarentur, & simul prudenter vererentur opera sua; peccassent enim operando cum prudenti formidine peccati. Si de imprudenti; hic timor locum habet cum nostris principijs, nam imprudenter timere possumus, ne opinio sit certo probabilis, & multo magis, ne sit vera.

N. 95. Contra 5. quia si Deus non clarè suæ legis terminos designavit, cur dicit Dei legem post orationem esse claram? Rursus si non clarè designavit, eo ipso dubium est, an datur lex. Si dubium; quomodo Author ita nos obligare vult ad legem dubiè existentem, ac si esset clara? Neque verò à nobis studium orandi, aut perfectius operandi excluditur, quin per Antonium; si enim datur lex de operando perfectius, quidquid operaturus sum, erit sub lege, nihil sub consilio; & per nos erit sub consilio. Hinc patet, quod D. Augustinus pro nobis stet.

N. 96. De Charl. S. Aug. Demum, quia Author pag. 218. agrè fert, quod nos frequenter distinguamus peccatum mortale à veniali, eo quia D. Augustinus non faciliè in qualibet re definiebat, quid esset sub præcepto, quid sub consilio, placet mihi rogare Authorem, cur agrè ferre possit, ubi haberi potest, id, quod pro Fidelium salute est prorsus necessarium: etenim nemo est, qui ignoret, mortalia à venialibus distinguenda: ergo necesse est non tantum idiotis, sed multo magis Theologis, ut sciant, saltem regulariter, quæ sint mortalia, quæ venialia. Rogo, an melius sit sub magna confusione relinquere conscientias Fidelium, nil de mortali, aut de veniali determinando? Rogo, cur Author definiat esse mortale sequi minus tutam minus probabilem? Cur petat regulam pro delectu opinionum, quæ posita sciatur quando in illam peccetur? Cur Deus præcepta clara dederit, statuendo hoc esse sub consilio, hoc sub præcepto? Cur hortetur, ut adeamus iuxta orationem Deum pro ejus lege sciendâ, seu pro sciendo, quid sit mortale, quid veniale? Cur Pontifices probabiles ab improbabilibus seceverint, excommunicando docentes damnatas?

Sanè Antonius ex nimio zelo multiplicat in suâ doctrinâ implicationes: nunc enim omnibus obscura (nempe Dei legis apices) vult esse clara; nunc à Theologis declarata mortale, aut veniale, ambit esse obscura: & quod captu difficile est, conatur, tum nos ad meliora reducere per ignorantiam eorum, quæ sunt de consilio, & quæ de præcepto; tum ab ignorantia remove, docendo omnem ignorantiam esse saltem venialiter culpabilem, etiam dum circa legis naturalis apices versatur. Ego verò cum omnibus Theologis, tam Scholasticis, quàm Mysticis, hortandos puto ad meliora Fideles, secernendo, ubi fieri potest, quæ sunt sub præcepto, ab his, quæ sub consilio; quæ sunt mortalia, quæ venialia, quæ neutrum, juxta Divæ Thelesiæ monitum, & votum.

Respondet 4. cap. 29. quod homines per legem sequendi tutius, & perfectius non de-
N. 98. De Charl. terreantur à confessione; quin etsi deterrentur, minus malum foret, quàm perpetuis sacrilegijs eam violare. Hinc constat experientiâ, quod postquam in multis Diocesisibus vivunt Fideles juxta datam regulam, perfectius vivant: econtra quoviscumque est, qui vivat juxta nostram sententiam, & certis criminibus abstineat? Perfectionum, immò bonorum parvus semper numerus fuit; sed maximè inter eos, qui Probabilistarum placitis, quàm qui veris, quoad fieri potest, tutisque ducuntur. Subdit Probabilistarum indulgentiâ Fideles reddi suis in vitijs obstinatioribus; etsi enim gravandi non sint oneribus, quæ portare nequeunt, & ideo veritas, & lex diligenter scrutanda; attamen, experientiâ teste, verendum magis, ne homines commodiora sectantes incidunt in Medicos, de quibus S. Cyprianus dixit, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectant.

Sed contra 1. quia hæc non sunt nisi verba phalerata, & ad Rhetoricæ amussim con-

N. 99. Oo iij cinnata.

cinnata. Distinguere oportet obligationem operandi juxta tutius, & probabilius, à non obligatione. Fateor perfectius operaturum sequentem tutius, & probabilius, quatenus contra libertatem, & commodum operabitur, quam sequentem minus tutum, minus probabilis. At hoc est extra rem, non enim de hoc est quæstio, sed quæstio, an detur obligatio, seu lex ita operandi. Hucusque Author eam legem non probavit: imò eam legem operandi semper tutius probabilius repugnare ostendimus, non tantum quia, ut ipse P. Elizalde ait, si ea daretur, teneremur ad Judaïsimum, sed etiam quia, sicut hætenus plures tutiores probabiliores damnate sunt, ita plures ex illis in posterum damnabiles. Addo, tum quòd ea lex respectu omnium Fidelium esset perniciofa, quia nimium coarctans libertatem, & commodum; tum quòd nec tutius, nec probabilius sit necessariò connexum cum vero. Nego autem Probabilisimum favere vitij, quin potius Anti-Probabilisimus, si alteruter favet. Nam Probabiliorisimus reddit hominem in suo judicio pertinacem, quo nulum inter omnia vitia magis verendum; compertum enim est, quòd quoties vitia soli voluntati inhaerent, magna spes emendationis affulgeat: at quoties ad mentem transeunt, inemendabilia fiunt: cum ergo, quod lucro, libertati, commodo favet, possit sæpe videri probabilius, si datur lex sequendi probabilis, ea vitia incorrigibilia evadent; ergo si alteruter favet vitij, est potius Probabiliorisimus. Idem dico de Tutorismo, etsi enim libertatem, & commodum restringat, attamen cum plura inter hæc sint licita, hoc ipso quòd detur lex de sequenda semper tutiori, restringetur quoad plura licita libertas, eaque lex erit occasio plurium peccatorum, vetando plura ex se licita: ergo si quod ex Tutorismo, aut non Tutorismo favet vitij, immò plura peccata trahit, ubi non dantur, est Tutorisimus. Accedit, quòd cum, juxta Antonium, liceat minus tuta, si sit moraliter certa, facilis erit Tutorista ea certitudo moralis de opinione stante pro lucro, & libertate: ergo vel non licet Anti-Probabilisimus, vel licet Probabilisimus.

§. II.

Alie.

SUMMARIUM.

Ait paucos esse Probabilistas, & accessere ut aves, & oves, n. 100.
Nostra Antiqua, n. 100.

Casuum Summa ante ducentos annos adert, n. 102.

Ait Antiquos concessisse usum minus probabilis tutoris, n. 103.

Ex hoc ipso sequitur, quòd probabilitati minus inest securitas à peccato formali; nam tutioritas reddit securam à materiali, n. 104, 105.

Ejus contradictio, n. 108.

Quanta in Antonio de sua opinione presidia, n. 109.

Injuria in Probabilistas, ibid.

Sancti inter se discordes in materia juris naturæ, n. 110.

Contradictio, n. 111.

Respondet 5. paucos esse Probabilistas N. defensores; nemo enim per sexdecim 100. fere sæcula, cujus doctrinam, aut sanctionem Ecclesia veneratur, nostræ sententiæ fuit; quin nostra sententia nec absolute probabilis dici potest, cum non consentiat Scripturæ, Traditioni, Concilijs, & Pontificibus; & si qui errasse dicendi sunt, dicendum potius errasse Probabilistas tradendo regulam Antiquis ignotam, quam Antiquos, qui securitatem, vel tacite, vel expresse à Probabilitate eliminarunt. Quod si plures Moderni Probabilitati accesserunt, est, tum quia plures ut aves, & oves aliorum ductum sine examine sequuntur; tum quia illam à suis Magistris hauserunt, auctoritate potius, quam ratione propagatam; tum quia sub specie benignitatis, quam pietas comitari solet, induxerunt. Demum Probabilistarum auctoritatem infringit contradicentium hoc tempore auctoritas, præter Antiquos, apud quos per tot sæcula vix legere sunt Theologos Casuistas, quia per legem sequendi tutius probabilis, casuum Summa non videbantur necessari e.

Sed contra 1. Opponat, si potest, tot ex N. Modernis Adversarios eà magnitudinis doctrinæ, & dignitatis prærogativa conspicuos, quot pro nostrâ dedimus. Immo quotquot ex Galliâ Episcopos citat, contra me non militant, sed contra tenuem, laxam, & male fundatam probabilitatem, & opiniones particulares, quarum plures negamus probabiles, quin volumus certo falsas. Hoc scio, quòd certam opinionis probabilitatem satis esse, ne unus quidem, ex citatis auctore Episcopis, rejiciat. Rursus scio, tantum non Episcopos, sed Theologos in totâ Hispaniâ stare pro Probabiliorismo: quin cum Antonius sit rigidus Tutorista, negat enim licitum usum minus tuta, etsi probabilioris, si tutior sit probabilis, eo ipso contra se habet omnes tum Probabilistas.